

LEVÉLSZEKRÉNY.

A könyvtár és a napi politika. Bármily különös szakfolyóiratban e kérdés felvetése, foglalkoznunk kell vele, mert a politikai élet a nemzeti könyvtárt, főként hírlaptára anyagát gyakran használja föl a maga céljaira. A nyomtatott betű forrásanyag a régmúlt és közelmúlt története számára, igazoló, vagy megsemmisítő, felemelő, vagy ártó bizonyítékokat rejteget, de korok politikai felfogásának s a hozzá igazodó történet-szemléletnek megfelelően változik egy-egy nyomtatvány hasznos, vagy káros volta. — A nemzeti könyvtár felette áll minden politikának, számára anyaga nem jelent napi, politikai, világnézeti értéket. Hogy az őrzése alatt álló könyv- és hírlapanyagnak mi a politikai értéke, jelentősége, nem vizsgálhatja, — az ő feladata az anyag örök rendbentartása, őrzése és kiszolgáltatása a kutató számára. Hogy aztán a kutató a rendelkezésére bocsátott forrásanyag alapján bizonyít-e, vagy cáfol világnézeti vagy tudományos tételeket, rágalmaz-e, vagy tisztázza halott, vagy még élő emberek politikai szereplését — azt a könyvtárnok nem ellenőrizheti, minthogy nincs joga megtekinteni a kutató jegyzeteit sem. Azt sincs joga kérdezni, hogy a fényképi, vagy gépi sokszorosítás útján készített és a könyvtárral hitelesített másolatra mi célból van szükség. A könyvtár ártatlan abban, hogy anyaga egyénekre romlásra hozhat, mint ahogy azt sem könyvelői érdeméül, ha magánéletükre, vagy közszereplésükre kedvező adatokat bányásznak ki belőle. A könyvtár nyomtatott lapok millióit őrzi, tartalmával szemben közönyösen, de gondosan és rendezve, hogy az érdeklődő könnyen hozzáférjen, mégis a maga lehetőségei szerint ügyelve arra, hogy az állam és társadalom érdekei ellen ne szolgáltatson fegyvereket. Megőrzi az állami és társadalmi rend szempontjából nyilvánvalóan veszélyes nyomtatványokat is, de zár alatt, „remótá“-ban, hogy mint dokumentumok bármikor elővehetőek legyenek, nyilvánvalóan megbízhatatlan kutatóknak azonban, akik visszaélnének vele, nem adja kezébe. — Persze, nagy politikai és társadalmi fordulatok után megváltozik a források értékelése s olvasótermi kézikönyvtárba kerülhet az, ami remótában volt s a kézikönyvtári anyag kerülhet remótába.

A nemzeti könyvtárak hírlaptára fontos dokumentációs anyagot tartalmaz a rendőrség, ügyészség, büntető törvényszékek számára is, — a hírlapok bűnügyi krónikáiban, törvényszéki tárgyalásokról, ítéletekről szóló tudósításaiban. Ez az anyag különösen becses akkor, ha a törvénykezési irattár háború, vagy forradalom alkalmával megsemmisült.

De a hírlapgyűjteménynek főjelentősége általában történeti forrásértéke.

Laikus látogató a hírlaptárak anyagában nagy értéknek a régi, XVIII. századbeli újságokat tekinti, — amelyek közül néhány valóban nagy ritkaság, néhány csak egyetlen példányban, legnagyobb részük azonban (*Magyar Hírmondó, Magyar Kurír, Bétsi Magyar Merkurius, Hadi és Más Nevezetes Tör-*

ténetek stb.) számos példányban maradt fenn, egykorú bőrkötésben, s ezek az antikvárcipiacnak elő-előbukkanó forgalmi cikkei. Főúri, nemesi könyvtárakban általában megvannak. Az újságokat ekkoriban mindenki eltette még. Az utolsó félszázadban azonban az újságokat mindenki eldobja, elhasználja. Még a nagy fővárosi újságokat csak el-elteszti néhány könyvtár és kaszinó, a vidéki újságokat azonban nálunk a háború előtt egyedül a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi-Könyvtárának Hírlaptára gyűjtötte s ami ide nem került be közülük, örökre elveszetteknek tekinthető. Pedig ez is történelmi forrásértékű anyag, az országos, megyei, városi, községi, politikai, hivatalos, társadalmi, gazdasági, családi stb. élet szempontjából. A jövő történetírásnak a levéltárak mellett a hírlapanyag lesz a leggazdagabb forrásanyaga. — Ezért a hírlapok kötése, konzerválása, s a jövő számára való gondos megőrzése elsőrendű nemzeti és tudományos feladat.

TR. Z.

A folyóiratok és napilapok címének egységes rövidítéséről esett szó a *Magyar Könyvszemle* mult évi 3. számában, a 300. oldalon, a *Magyar Könyvészet 1936.* ismertetése kapcsán. A referens óhaja a magyar folyóiratok címének általánosan elfogadott, közhasználatba átvendő rövidítéseinek jegyzéke iránt mindazoknak az óhaja, akik a magyar bibliográfia terén dolgoznak. A magyar irodalomban — ez nem szorul külön fejtegetésre — még nem alakult ki semmiféle egységes rövidítési rendszer, amilyen a külföldi tudományos irodalomban, főleg a folyóiratok teljesen észszerű helykímélési törekvései nyomán, általában minden szakban kialakult. A nagy, világszerte ismert referáló folyóiratok azután ezeket a rövidítéseket mintegy szankcionálták, s ezeken azután már más folyóiratok sem igen változtatnak. Ez nem jelenti azt, hogy az összes folyóiratok az utolsó betűig egyező rövidítéseket használnának, de az alapelvek ugyanazok és a leggyakoribb rövidítések is azonosak, úgyhogy az olvasónak semmi nehézséget nem okoznak.

A magyar rövidítések jegyzékének összeállítása és — akár a tekintély elve alapján — közhasználatba átvitele rendkívül fontos és hasznos lenne. Egyes folyóiratok, továbbá egyes intézetek — pl. ahol a különlenyomatok katalógizálására súlyt fektetnek — házi használatra már eddig is kidolgozták a maguk rendszerét. De ezeknek is és az olvasóknak is megkönnyítené munkáját, s így a könyvtárosi munka mindenképen csak hasznát látná az egységes jelölési rendszernek. És ebben talán valahogy meg kellene keresni a középutat a helygazdálkodás és azon szempont között, hogy a még nem gyakorlott olvasó is nagyjából megértse a rövidítésből a címet, vagy legalább is következtetni tudjon rá. Az egészen csak a kezdőbetűkig lerövidített rendszer természetesen a legmegfelelőbb helykímélés szempontjából, és meg is felel akkor, ha szakemberek olvassák, akik számára a betűk egymásutánja tényleg csak valamilyen szimbólumszámba megy. De az egységes jegyzékben talán nem kellene ilyen messzire menni. Pl. nem igen volna ajánlatos a Belügyi Közlönyt csak BK betűkkel jelezni, annál kevésbbé, mert ezt sokan Budapesti Közlöny-nek fognák fel. A két folyóiraatra pl. a Bel. Közl. és Bp. Közl. rövidítés lenne ajánlatos. Hasonló rövidítésekkel még mindig tetemes helymegtakarítást lehetne elérni. A rövidítések kidolgozása erre hivattak munkája lenne.

ZNAKOVSZKY EMMA.